

Gravar och fossil åkermark vid Hallkved i Funbo

Arkeologisk utredning

Hallkved 16:9 och 16:10

Funbo socken

Uppsala kommun

Uppland

Hans Göthberg

Gravar och fossil åkermark vid Hallkved i Funbo

Arkeologisk utredning

Hallkved 16:9 och 16:10

Funbo socken

Uppsala kommun

Uppland

Hans Göthberg

Rapport 2007:11, arkeologiska avdelningen

© Upplandsmuseet, 2007

Planer: Hans Göthberg

Allmänt kartmaterial: © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/1674

Upplandsmuseet, S:t Eriks gränd 6, 753 10 Uppsala
Telefon 018 - 16 91 00. Telefax 018 - 69 25 09
www.upplandsmuseet.se

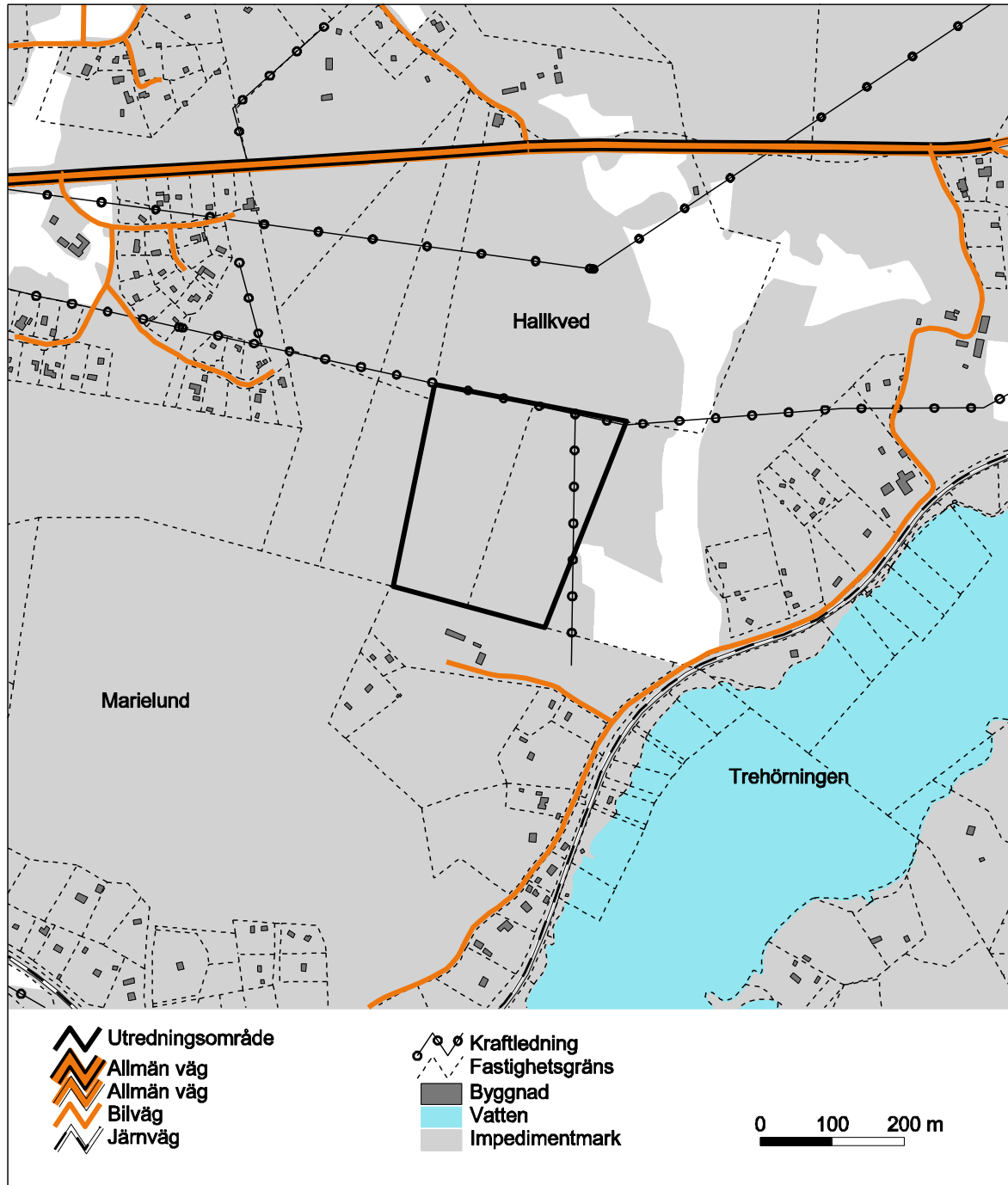
Innehåll

Inledning	6
Topografi, äldre lantmäterikartor och föremålsfynd	7
Fornlämningar	7
Diskussion och utblick	9
Sammanfattning	10
Administrativa uppgifter	10
Referenser	11

Inledning

Upplandsmuseet utförde den 23 april 2007 en arkeologisk utredning av fastigheterna Hallkved 16:9 och 16:10 i Funbo socken på uppdrag av Magnus Johansson, efter rekommendation av länsstyrelsen. Utredningen föranleddes av behovet av att klargöra förekomsten av fornlämningar inför en eventuell exploatering av fastigheterna (fig 1).

Figur 1. Översiktsskarta som visar utredningsområdets belägenhet.

Huvudinslaget i utredningen utgjordes i form av en fältinventering av området, där tidigare ej kända lämningar beskrevs och mättes in med GPS. Därtill kompletterades beskrivningar av tidigare kända fornlämningar och i vissa fall gjordes även inmätningar. Därtill gjordes kontroller av äldre lantmäterikartor över området och uppgifter om föremålsfynd i SHM och Upplandsmuseet.

Topografi, äldre kartmaterial och föremålsfynd

De två fastigheterna utgörs helt och hållet av skogsbevuxen mark. De ansluter i öster delvis till odlad mark och är söderut exponerade mot sjön Trehörningen. Nivåmässigt ligger området på nivåer mellan 25 och 30 m ö h. Topografiskt utgörs det till stor del av mer eller mindre sten- och blockbunden terräng, med enstaka uppstickande bergklackar. Särskilt i den västra delen finns låglänta, vattensjuka delar. I de östra delarna finns mindre områden som är relativt stenfria, som delvis ansluter till låglänt mark och delvis till uppodlad mark.

Äldre lantmäterikartor för Hallkved finns vid Lantmäteriet i Uppsala. En arealavmätning från 1706 visar att den nuvarande odlingsmarken närmast öster utredningsområdet redan då var uppodlad. Inga noteringar fanns för det för utredningen aktuella området utöver enstaka hägnader. Sannolikt har det varit skog och utmark. Kartan visar inga tecken på någon bebyggelse. Området utgjorde den absoluta sydligaste delen av Hallkveds ägor invid gränsen mot Marielund. Häradskartan från 1860-talet visar att området utgjordes av skog och saknade bebyggelse.

Från Hallkved finns uppgift om fynd av en stenyxa av typen enkel skafthålsyxa (UM 20333). Den ska ha påträffats vid avtagsvägen till Hallkveds gård 1902 i samband med upptagning av potatis.

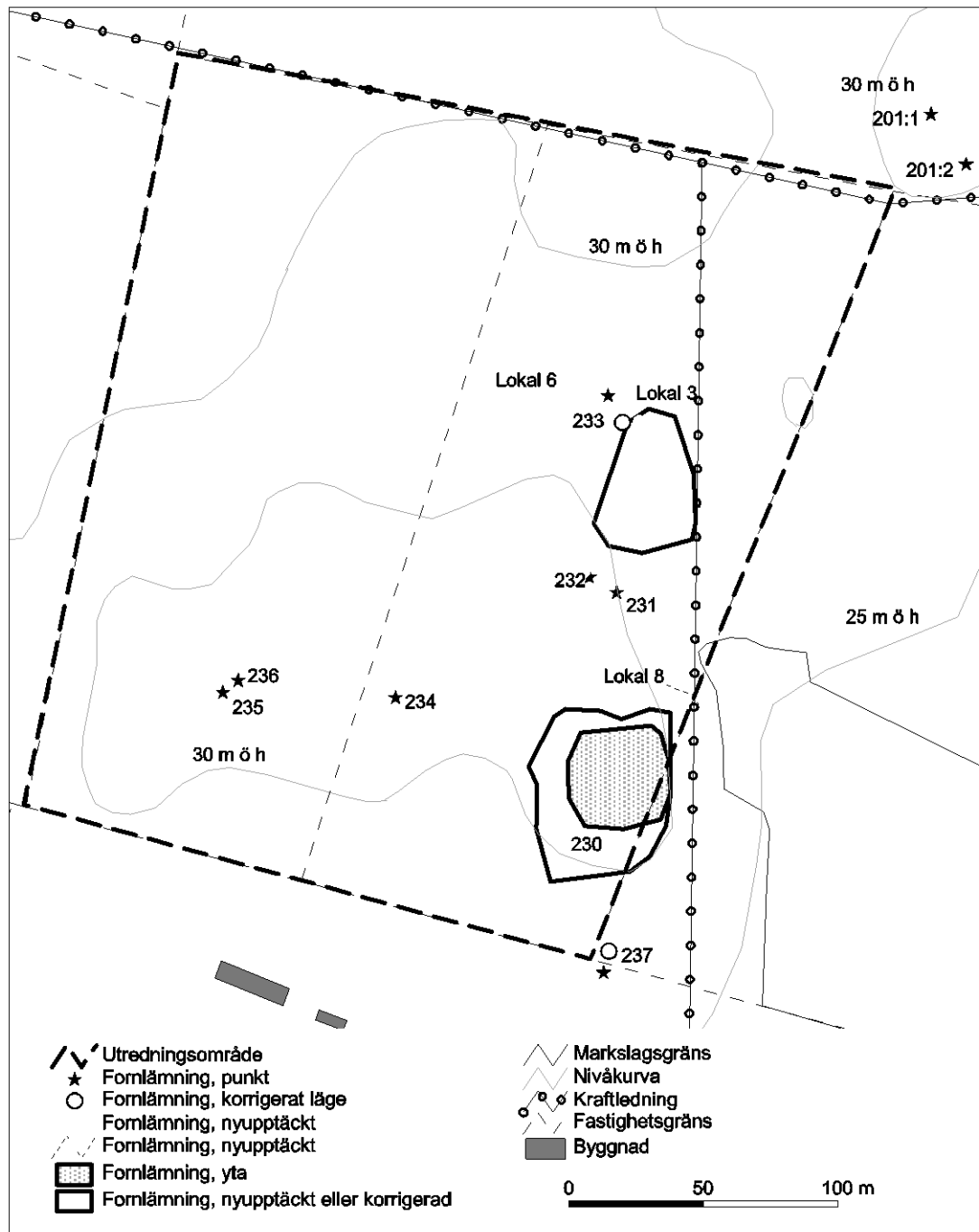
Fornlämningar

Sedan tidigare har fornlämningar varit kända inom de två fastigheterna. Merparten registrerades vid en besiktning av Upplandsmuseet den 28 maj 2004 (lstn dnr 431-5208-04). Den mest omfattande fornlämningen är gravfältet Funbo nr 230, som består av 2 rösen, 5 runda stensättningar, 1 firsidig och 1 rektangulär stensättning, samt 1 rest sten. Därtill är ytterligare 1 röse (231), 4 runda stensättningar (232, 234-236), 1 skärvstenshög (233) och en fornlämningsliknande bildning (237) samt en källargrop kända inom området (fig 2).

I samband med utredningen 2007 registrerades ytterligare en stensättning, **lokal nr 6** och fossil åkermark med två röjningsrösen, **lokal nr 3**. I anslutning till gravfältet registrerades en kortare stensträng, **lokal nr 8**.

Stensättningen **lokal nr 6** ligger på en bergklack 55 m VNV om skärvtenshögen nr 233. Den är 5 m stor och närmast rund samt 0,3 m hög. Den består av 0,2-0,6 m stora stenar och är delvis urplockad och nedrasad. I den norra kanten av stensättningen finns resterna av ett jaktorn.

Figur 2. Plan över utredningsområdet med tidigare kända och nyupptäckta lämningar i jämförelse med topografi och nivåkurvor.

Den fossila åkermarken **lokal 3** med två röjningsrösen ligger söder om skärvstenshögen nr 233 i relativt plan och relativt stenfri mark. Röjningsrösen är 5 m stora och 0,5 m höga samt består av 0,5-1,0 m respektive 0,3-0,5 m stora stenar. Den sistnämnda är upplagd kring ett 2 m stort markfast block. Den stenröjda marken har en utsträckning om minst 50 x 40 m, men är svåravgränsad på grund av den täta gran- och slyskogen. Marken i anslutning till röjningsrösen är relativt plan. Fåtalet röjningsrösen och att de är relativt små talar för att den naturliga förekomsten av sten ursprungligen har varit låg. Området i den västra kanten av den plana och stenröjda marken finns en källargrop med kallmurade sidor.

Stensträngen **lokal nr 8** är 16 m lång, och består av 0,5-1,5 m stora stenar samt 0,5 m höga stenar. Den är enkelradig, orienterad i NV-SO samt böjer av mot S. Den ligger ett kort stycke nordost om gravarna inom gravfältet nr 230.

Av anläggningarna inom gravfältet nr 230 kan en rektangulär stensättning i gravfältets NV del omtolkas. Denna hade måtten 3,0x2,5 m, med tydliga hörnstenar och påtagligt mindre stenar på lång och kortsidorna. Ingen inre stenpackning kunde noteras. Dessa drag gör att den kan omtolkas till en liten husgrund med syllstenar.

Gravarna inom gravfältet ligger i mark som är relativt rensad från sten, delvis sannolikt som en följd av hopsamling av sten till gravarna. Denna stenfria mark kontrasterar mot den omgivande sten- och blockrika marken. Gränsen mot denna är delvis relativt skarp och följer i väster och norr delvis valliknande naturliga sten- och blockanhopningar. Det avgränsade gravfältet omfattar därmed 60 x 50 m.

Därtill korrigerades inmätningar av några fornlämningar, bland annat nr 230, 233 och 237.

Diskussion och utblick

Sammantaget ligger de förhistoriska lämningarna i utredningsområdets södra och östra del. Däremot påträffades inga sådana i de norra och västra delarna, vilket förmodligen har samband med att dessa delar i större utsträckning var mer låglänta och delvis sankt.

Flertalet stensättningar och rösen har mer eller mindre utpräglade höjdlägen. De har också en exponering mot söder eller öster. De var också belägna på höjdområden i den södra delen av utredningsområdet respektive omedelbart nordost om detta. Undantaget är stensättningen lokal 6 som i och för sig hade ett höjdläge, men på en mindre bergklack i mer låglänt mark. Den hade också ett påtagligt indraget läge med väsentligt mindre påtaglig exponering.

I respektive omedelbart utanför de östra delarna ligger de två skärvstenshögar. De hade en påtagligt lägre placering och anslöt till mer eller mindre stenfri mark som lämpar sig för odling, men också boplatser. Möjligen kan inte uteslutas att det kan finnas

boplatslämningar som inte är synliga i markytan i anslutning till skärvtenshögen nr 233, det vill säga inom utsträckningen för den fossila åkermarken lokal 3.

Den korta stensträngen lokal 8 ansluter både till odlingsmarken och ligger nära gravfältet nr 230. Den kan därför möjligen ha haft en avgränsande funktion för gravfältet i kombination med de stråk av block- och sten som finns på gravfältets norra och västra sidor och som huvudsakligen bör ha ett naturligt ursprung.

Den fossila åkermarken med två röjningsrösen ingår i ett sammanhängande yta med relativt jämna mark som finns i utredningsområdets nordöstra del och öster därom. Röjningsrösen är svåra att datera. Närheten till en kallmurad källargrop skulle kunna antyda ett sent, historiskt ursprung. Förbryllande är dock att ingen bebyggelse kunde spåras i närheten, eller på äldre lantmäterikartor. Alternativt kan röjningsrösen vara spår av röjning på en boplatz, för vilket närheten till skärvtenshögen nr 233 möjligen skulle kunna tyda. Den förstnämnda tolkningen bör dock vara mest sannolik och kan ses som en uppodling av mark för permanent eller tillfällig odling eller bete.

De fornlämningar som finns inom och i anslutning till utredningsområdet ingår i en mindre ansamling av små grupper av gravar väster om gården Bred. Bland gravarna finns några rösen och enstaka skärvtenshögar. Dessa typer av fornlämningar brukar preliminärt huvudsakligen dateras till bronsålder och i viss mån äldre järnålder. Det avviker relativt kraftigt mot de mer centralt belägna bygden i anslutning till Funboån, där även fornlämningar från yngre järnålder är talrika. Det antyder att det område som ingick i utredningen tillhör en del av Funbo socken där bosättningar upphörde senast under yngre järnålder, det vill säga en relativt stor omläggning av bebyggelsen.

Sammanfattning

Upplandsmuseet gjorde i april 2007 en arkeologisk utredning av fastigheterna Hallkved 16:9 och 16:10 inför eventuell exploatering. Vid utredningen bekräftades tidigare iakttagelser av fornlämningar och i några få fall korrigerades och kompletterades inmätningarna. Tidigare var gravfältet nr 230, de fem gravarna nr 231, 232, 234-236 och skärvtenshögen nr 233 kända i området. Därtill påträffades ytterligare en stensättning, lokal 6, ett område med fossil åkermark inklusive två röjningsrösen, lokal 3, och en kort stensträng, lokal 8, i anslutning till gravfältet. Dessa fornlämningar var huvudsakligen belägna i områdets södra och östra del, medan fornlämningar inte har påträffats i den norra och västra delen.

Administrativa uppgifter

Plats: Hallkved 16:9 & 16:10, Funbo sn, Uppsala kommun.

Fornlämningsnummer: 230-236, **lokal 3, 6, 8.**

Fornlämningstyp: Gravfält, gravar, skärvtenshö, stensträng, fossil åkermark

Undersökningstyp: Utredning, etapp 1

Orsak: Eventuellt bygge av bostäder

Fältarbetsperiod: 23 april 2007

Koordinatsystem: RT90 2,5 gon W

Projekttagare: Hans Göthberg (projektledare), Dan Fagerlund.

Upplandsmuseets diarienummer: Ar-436-2006

Upplandsmuseets projektnummer: 8238

Beställare: Magnus Johansson, Ärnevi 77, 755 97 Uppsala

Arkivmaterial: Förvaras vid Upplandsmuseet

Referenser

Lantmäteriakter

Lantmäteriet, Uppsala

Funbo socken

Hallkved

Arealavmätning 1706 Funbo 29

Föremål

Upplandsmuseet

Föremålssamlingen